

ȘCOALA ÎN FOCȘANII – MOLDOVEI ȘI FOCȘANII – VALAHIEI ÎNTRE 1831 - 1865

Petru Obodariu

Un învățământ de stat cu program bine întocmit, cu profesori plătiți și supravegheați de Stat, până la punerea în aplicare a Regulamentului Organic, pare a nu fi existat în Principatele Române.

Până la Regulamentele Organice, învățământul a fost stimulat de domnii fanarioți. În efortul lor reformator, domnii acestei epoci sprijină prin măsurile luate și înființarea unor școli. Rolul acestora era mai ales de a pregăti preoții ce aveau nevoie de atestate pentru a fi hirotonisiți. Prin urmare, aceste școli apar pe lângă episcopii.

În Focșanii - Valahiei, domnul Grigore Ghica dispune în 1735 ca mănăstirea Sfântul Ioan să dea 50 lei învățătorului de la școala din oraș, iar în 1766 Grigore Alexandru Ghica impune pentru plata dascălului de ținut din Focșanii Moldovei câte 60 lei/an. În Muntenia, la 1780, în Eparhia Buzăului erau 5 dascăli, dintre care unul la **Focșani**. Asemenea dascăli mai sunt atestați și la 1787 sau 1796¹

Pe lângă acest tip de școli vor apărea ulterior și școli susținute de Stat. Astfel, în 1803, Constantin Moruzzi, domnul Moldovei, dă curs

¹ M. Popescu, **Contribuțiuni la istoricul școalelor publice din Focșanii-Moldoveni și Munteni**, în „Milcovia. Revistă regională de studii”, Anul II, vol.1, Focșani, Tip. „Cartea Putnei”, 1931, p.109

unei cereri a locuitorilor din Focșanii Moldovei „*de a li să așăza școale pentru învățătura copiilor*”, și înființează o astfel de școală. Mai mult chiar, el decide în hrisovul dat cu acest prilej, sprijinirea acestei școli, acordarea unor facilități fiscale slujitorilor săi, „*să fie ertați și scutiți de tot birul vistieriei și de alte dări și havaleli ce vor fi pe alți lăcuitori, ei întru nimică să nu fie supărați rămâind numai pentru trebuințele ce vor avea școalele*”²

Școala Publică de Băieți din Focșanii - Moldovei (1831 - 1865)

Efortul de statornicire a unor școli publice va fi continuat după adoptarea Regulamentelor Organice. Potrivit articolului 364 din Regulamentul Organic al Moldovei urmau să apară școli de stat la Roman, Galați, **Focșani**, Bârlad, Botoșani și Huși.³

Isprăvnicia ținutului Putnei face cunoscut „*cinstitei adunări a boierilor din orașul Focșani*”, la 26 martie 1832, ca să „*să facă punire la cale a să închiria o casă cu patru odăi, pe vreme de trei ani, din care în două vor locui învățătorul, iar în celelalte două să va învăța tinerimea*” Totodată, se mai arăta că s-a găsit o asemenea casă „*foarte îndemânatecă pentru asămîne trebuință a săvârșitului din viață Râșcu Abagelul și au și încheiat cu epitropul acelei case contract pe trei ani câte 500 lei pe an*”⁴

Primul profesor al școlii publice din Focșanii - Moldovei numit de Epitropia Școalelor a fost **C. Paulovici**, iar primul inspector al școlilor a fost **Săndulache Stamatin**. Cursurile școlii au fost începute la 30 noiembrie 1832, după cum se arăta într-un Raport adresat de C. Paulovici către Epitropia Școalelor din principatul Moldovei „*cum au început în 30 noiembrie a.a. aurora dinspre Ost a se ivi, zorile umbra*

² *Ibidem*, p.124

³ V. A. Urechia, **Istoricul școalelor (1800 - 1864)**, București, 1892, p.50

⁴ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita ANVn), fond Prefectura jud. Putna, dosar nr.29/1832, f.20

noptii a goni, stelele de pre albastrul firmament ca scânteile încep a se strânge și pe fiecare pământean a-l strânge către împlinirea datoriei celor zilnice, (...), au început toți tinerii care cum urmează aici în alăturata foaie însemnați ca albinele de la câmp seara, a se aduna la școală cu cele mai repede pasuri, de unde au mers toți în șir câte 2 sub povățuirea mea și a dumnealui inspectorului după datul semnului de începerea sfintei leturghii la biserica Cuvioasa Paraschiva, ce se zice și domnească”⁵

De la început, Școala publică din Focșanii Moldovei se confruntă cu o serie de greutăți. Profesorul școlii se plânge că „(...) unii din boieri zic că tot sunt boieri deși n-au învățat mai mult decât a ceti, a scri și ceva a socoti. Neguțătorii adaugă că ei n-au trebuință de alte învățături decât numai de puțină însemnare cu condeiu și de socoteală. Glasul cel mai de jos încă nu tace, ci zice că are teamă de oaste, adică zice, că toți acei ce vor învăța în aceste școli publice vor fi siliți în urmă a fi ostași” Mai mult decât atât, unii dintre neguțatori spuneau că „dacă ar fi școală grecească au franțeză apoi s-ar mai îndupleca (...)”⁶ Din cele enumerate se poate lesne observa o anumită reticență din partea populației față de urmarea cursurilor școlii și cât de greu se deschidea societatea românească către cultură.

Școala din Focșanii - Moldovei și-a început cursurile cu 30 de elevi. Elevii erau fii de preoți, de negustori și din diferitele ranguri boierești; găsim chiar și fii de arnăuți.

Pe 23 iulie 1833 „s-au făcut ecsamenul public a(l) semestrului de vară în cea școală, la care au fost față d(umnealui) inspectorul, mādularile tribunalului giudecătoresc, a eforiei orășenești și un număr însămnător de boeri și de neguțatori, atât din Moldova, cât și din megieșita Țara Românească” Relatarea respectivului eveniment, deosebit de important pentru oraș (Focșanii - Moldovei număra 1050 de

⁵ M. Popescu, *Istoricul Școalelor din Focșanii Moldoveni și Munteni*, în „Milcovia. Revistă regională de studii”, Anul III, vol.1-2, Focșani, 1932, p.80 - 82

⁶ *Ibidem*, p.85 - 87

case de locuitori: 30 case boierești și 13 biserici) continua cu faptul că mulțimea era pătrunsă cu cea „*mai vie mulțămire pentru dovezile de sporire, ce au făcut tinerimea prin câștigarea științelor începătoare în limba patriei*”⁷

Cu anul 1835 școala are un alt inspector, în persoana postelnicului Iordache Pruncu, în timpul căruia se încep lucrările pentru clădirea unui local propriu al școlii. Stărostia ținutului Putnei cumpără cu 76 galbeni olandezi un loc de la paharnicul Constantin Elefteriu, spre a se zidi pe acel loc localul Școlii publice.⁸ Licitația pentru clădirea școlii s-a ținut în iulie 1838, lucrarea fiind luată în antrepriză de către căminarul Scarlat Bontaș, cu prețul de 630 galbeni austrieci.⁹ Suma necesară construirii școlii s-a strâns prin subscripție. În anul 1841, Departamentul Trebilor din Lăuntru face cunoscut Eforiei orașului Focșani să strângă de la orașeni suma rămasă până la 22.710 lei, costul clădirii Școlii Publice, pentru a fi înmănată antreprenorului. Se mai menționează că gestiunea banilor a fost ținută de Iordache Pruncu.¹⁰ Clădirea a fost executată în anul 1845, până la acea dată școala funcționând în localuri închiriate, cum a fost cel din anul 1837, într-un han al lui Iordache Angonachi.¹¹

În cursul anului 1837, Școala Publică din Focșani este inspectată de către Epitropia Școalelor. „*Și aice sporul tinerimei în învățăturile elementelor rânduite a să paradosi în asemenea clasă au tras mulțămirea publicului, pentru care însușețirea sârguinței tinerilor, D. D. Inspectorii postelnicul Iordache Pruncu, spătarul Ștefănache Danul și d(umnealor) căminar Ștefănache Dăscălescu, paharnicul Răducanu Copcea, paharnicul Ștefan Elefteriu au împărțit daruri între*

⁷ Buletin. Foaie Oficială, Iași, anul 1, nr.13 din august 1833, p.1

⁸ ANVn, fond Primăria orașului Focșani, doc.I/18

⁹ M. Popescu, *op.cit.*, p.115

¹⁰ ANVn, fond Consiliul Municipal Focșani - Moldova, dosar nr.19/1841, f.33

¹¹ Ibidem, dosar nr.13/1840, f.6

școlari afară de acele împărțite din partea episcopiei”¹² Doi ani mai târziu, în anul 1839, aceiași tineri au urmat „*examenul în 16 iulie în fața unei numeroase adunări și a sârdarului I. Buzne, locțiitor de inspector*” Cei 100 de școlari au fost cercetați „*din deosebite materii și acii mai sârguitori sau premiați prin daruri de emulație*”¹³ Totodată, paharnicul C. Lion a mulțumit profesorului C. Paulini.¹⁴

Avem știri despre existența și funcționarea Școlii publice din Focșanii - Moldovei și de la un călător străin - botanistul Iulius Edel, la anul 1835 - care trecând prin Focșani, partea moldovenească a orașului îi apare mai prosperă decât partea muntenească a lui. Orașul este pavat și consideră el că intră în rândul orașelor comerciale de categoria a doua. Mergând prin oraș, remarcă el, poți să treci ușor dintr-un stat în altul. Casele sunt în majoritate din lemn și există mai mulți negustori decât boieri. În ceea ce privește școala, Iulius Edel spune că Paulini, directorul școlii, „*de curând înființată*” funcționează într-o clădire sărăcăcioasă. Tot Paulini s-a plâns de salariul prost și de ambiția clerului de a dirija și pe mai departe educația școlară a copiilor, tot după vechiul stil. Firește că această situație cu învățământul elementar se întâlnea în întreaga Moldovă de atunci.¹⁵

Dintr-un Raport al paharnicului Iordache Sion, din anul 1841, aflăm că numărul elevilor a crescut foarte mult, în total fiind 109 elevi. De aceea, se impunea orânduirea unui al treilea profesor, pe lângă cei doi existenți: C. Paulini și V. Paulovici. Acesta va fi profesorul Gheorghe Rozali.

¹² „Albina Românească”, Iași, nr.66 din 22 august 1837

¹³ Ibidem, nr.62 din 6 august 1839

¹⁴ Se pare că profesorului C. Paulovici nu-i convenea numele, de aceea l-a românizat sub forma C. Paulini

¹⁵ D. Ciurea, Știri istorice relative la Moldova din jurnalul inedit al botanistului Iulius Edel (1835), în „Studii și cercetări științifice”, anul VI, 1955, nr.1 - 2, Iași, p.59

În cursul anului 1854, apare un alt profesor supleant în persoana lui Costache Petrescu. Acestuia i se cere pe 24 august de către Sfatul orașului să ocupe cât mai repede clădirea Școlii Publice „*de unde a fost evacuat Spitalul rusesc. Așa precum casăle de școală publică s-au desfășurat de spital rusienesc di care au fost ocupat, făcându-să cunoscut D(umnealui) profesorului Rozale casăle ce în a sa despoziție și îngrijire D(umnealui) au arătat că fiind depărtat din funcția sa de profesor nu să amestecă mai mult. Di aceia să pune d(umneavoastră) însărcinare ca di îndată să mergi la zisăle case și să le primești pi samă mutându-te în ele, în sfârșit și să ai de aproape a nu-i lăsa nemicu sau a să perde din ele căci vei fi răspunzător(...)*”.¹⁶

În anul 1855, profesorul Gheorghe Rozale este numit profesor al școlii. În același an, printr-o anaforă a Sfatului Administrativ Extraordinar al Moldovei, atribuțiile administrative ale școlilor publice din Moldova trec în sarcina Eforiilor orășenești, urmând ca profesorii să se ocupe numai de învățătura elevilor.¹⁷ Totodată, Departamentul din Lăuntru trimite pe 20 iunie 1855, Sfatului orășenesc din Focșani, instrucțiunile privitoare la îndatoririle care reveneau acestuia pentru întreținerea Școlii Publice din oraș (plata chiriei, procurarea mobilierului, reparațiile necesare, plata argatului)¹⁸ În aceste instrucțiuni se arată cum „*pi la târguri undi școala are casa sa proprie sfaturile orășenești să vor îngriji a să face în tot anul reparațiile trebuitoare pentru ca să nu să dărâme zidirea și să nu întâmpine sminteala cursului învățăturilor*”, „*pentru paza și îngrijirea școalelor sfaturile orășenești vor îngriji a năimi câte un agent vrednic carele să fie îndatorit a priveghea să nu să strice acareturile*”¹⁹

¹⁶ ANVn, fond Consiliul Municipal al orașului Focșani Moldova, dosar nr.9/1854, f.8

¹⁷ Ibidem, dosar nr.25/1855, f.5

¹⁸ Ibidem, f.27 - 28

¹⁹ Ibidem, f.28

Profesorul Gheorghe Rozale rămâne la școala din Focșanii Moldovei până la 27 mai 1857, când este mutat la Școala publică din Tecuci. În locul său este numit la școala din Focșani, paharnicul Gheorghe Nicolescu.²⁰

Școala Publică de Fete din Focșanii - Moldovei

Inițiativa înființării unei asemenea școli apare în anul 1855, când se și lansează primele liste de subscripție.²¹ A fost o încercare tardivă, deoarece a fost nevoie ca Departamentul Cultului și Instrucției Publice din principatul Moldovei să intervină în luna iulie 1858 „vederându-se trebuința înființării de școli primare de fete în politia Vaslui, Huși, Focșani, Galați, Reni, Chilia, Ismail, Cahul, Roman, Bacău, Tg. Ocna și Târgul Frumos” cerându-se totodată „înființarea de foi de subscripție pentru acoperirea cheltuielilor trebuitoare spre susținerea acestor școli de la 1 septembrie când nesmintit am să deschide și până la 1 ghenar viitor când asemenea cheltuieli să se poată prevedea în bugetele Eforiilor respective.”²²

Școala de fete din Focșanii - Moldovei își începe cursurile abia în cursul anului 1860, când se și închiriază primul local de la Trifan și Ghiță Boiu pentru 80 galbeni anual.²³ Profesoară a școlii este numită **Eufrosina Stamati**, care cere Ministerului Instrucțiunii Publice, în octombrie 1860, trimiterea unei suplinitoare, deoarece nu poate să facă față singură la cele 90 de eleve înscrise, „urmând să se mărească numărul cu elevele din partea Valahiei, unde nu există încă școală de fete.”²⁴

²⁰ Ibidem, dosar nr.34/1857, f.24

²¹ Ibidem, dosar nr.20/1858, f.7

²² Ibidem, f.7

²³ Ibidem, dosar nr.23/1860, f.18

²⁴ Ibidem, f.43

Școli particulare în Focșanii - Moldovei

Pe lângă Școala Publică susținută de Stat, au existat în Focșanii-Moldovei o serie de școli particulare. Într-o „*catagrafie a particularnicilor dascăli de copii din orașul Focșani, cu numărul copiilor în general*” din anul 1833, se observă că existau 13 asemenea dascăli, cu un număr de 255 de copii. Școlile particulare ființau mai ales pe lângă bisericile și în mahalalele orașului²⁵

În anul 1848 funcționa pensionul „*madamei Olivaria ci au fost aice în oraș Focșani spre învățatura nobililor tinire di boieri(...)*”²⁶ Profesori la acest pension au fost Iconomu Ioan Miloș și Medelnicer Gheorghe Brădeanu. Acesta din urmă a fost profesor de „*limba românească*”²⁷

Trei ani mai târziu este înființat un alt pension al lui Grigore Crudul, ce era absolvent al Seminarului de la Socola.²⁸

Școala Publică de Băieți din Focșanii - Valahiei

Tentativele de înființare a unei asemenea școli datează din anul 1831. Eforia Școlilor Naționale din Țara Românească face cunoscut, pe 23 noiembrie 1831, Sfatului orășenesc Focșani ot sud Slam Râmnic că s-a scris „*d(umnealui) ot cârmuitorului acelui județ ca prin sfățuirea și îngrijirea orășenilor de acolea să să găsească o casă sau vreun metoh mănăstiresc cu două săli măricele pentru învățatura copiilor și cu două, trei odăi mai mici pentru lăcuința dascălilor și cu o odaie pentru portar (...)*” Totodată se mai arată că acest lucru este legiuit prin „*articolul 85 al organicescului regulament ce s-au întocmit pentru științele publice din tot prințipatul Valahiei*”.²⁹ Ca urmare, Magistratul orașului se

²⁵ M. Popescu, *Istoricul Școalelor...*, p.89

²⁶ ANVn, fond Tribunalul jud. Putna, dosar nr.42/1848, f.7

²⁷ Ibidem, f.4 - 5

²⁸ M. Popescu, *Contribuțiuni la istoricul Școalelor publice ...*, p.119

²⁹ ANVn, fond Consiliul Municipal al orașului Focșani – Țara Românească, dosar nr.11/1831, f.2

adresează nacealnicului mănăstirii Sfântului Ioan pe 17 noiembrie 1831, cerându-i pentru adăpostirea școlii „*odăile ce sunt în partea stângă a mănăstirii*”.³⁰ Mănăstirea nu este de acord cu acest lucru³¹, punând totuși la dispoziția școlii ce se va înființa „*casa sfintei mănăstiri ce are lângă Robescu cu toate împrejuririle ei pe deplin, (...), făcând într-însa școală publică, pentru învățătura tinerimei*.”³²

Începerea cursurilor se face cu mare greutate. Arhimandritul mănăstirii Sfântul Ioan arată Magistratului orașului, printr-o Adresă din 5 mai 1833 că „*de un an și mai bine mai înainte am avut particularnică vorbă cu fostul prezedent la cinstitul magistrat d(umnealui) clucer Panaite ca să pregătesc acele case și a le da întru închiriere Școalei Naționale, ce are a să alcătui în acest oraș, dar nici un fel de formalnică alcătuire în scris nu am săvârșit*” Cu toate acestea, continuă arhimandritul, pe cheltuiala mănăstirii s-a pus „*în lucrare întocmirea caselor de atuncea necruțând însemnătoare cheltuieli și întâmpinând îndestule îngrăuieri cu aflare de meșteri și salahori (...)*”³³

Școlii ce urma să fie deschisă îi erau necesare următoarele:

„*8 scânduri de brad groase de 2 degete și ½ și latul de o palmă domnească pe care țin copii tablele și scriu, iar lungimea scândurii va fi după lărgimea odăii;*

8 scânduri groase tot de 2 ½ degete și latul de o palmă pe care șed copii;

8 scânduri tot de brad de cele de rând pe care țin copii picioarele;

8 scânduri de brad tot de rând, din care au să să facă 16 tilegrafuri, adică steaguri;

2 scânduri de brad groase de dușumea – pentru scaunul învățătorului, având acest scaun un dulap despărțit în patru despărțituri;

³⁰ Ibidem, f.6

³¹ Ibidem, f.10

³² Ibidem, f.85

³³ Ibidem, f.36

4 idem tinichele;

24 grinzi de stejari, lungi de 2 stânjeni și latul de un lat de mână, grosimea idem, iar în muchi de patru degete, din care grinzi au să facă picioarele scaunilor;

3 grinzi idem de stejari, lungi de doi stânjeni și latul de un lat de mână și mai bine, care au să se bage în zid în dreptul scaunelor în care să să bată semicercurile, ca să să ție mai bine;

8 semicercuri de fier după forma ce să trimite, unul de trei oacă și 375 dramuri;

21 table de tinichea mici, după modelul ce să trimite, pe care au să să puie izvoadele de scris și tablele cele de aritmetică;

10 table mari tot de tinichea în care să pun tablele de citit”³⁴.

Am insistat asupra acestui aspect, pentru a se putea vedea care erau acele lucruri de care avea nevoie o școală pentru a funcționa în acele timpuri.

Magistratul orașului propune pentru postul de profesor public pe Constantin Harisiadis „ce învață acolo copiii în limba greacă” Eforia Școlilor Naționale răspunde că „fiecăre învățător trebuie mai întâi să vie în București ca să dea ecsamen la toate învățăturile ce să cer a să preda la școlile de prin județ în limba românească, apoi găsindu-să destoinic să învețe în școala Sf. Sava metoda lancasteric și cât vă șădea pentru a învăța acest metod i se va da leafă câte lei 100 pă lună”³⁵. Se pare că numitul Harisiadis nu a întrunit toate calitățile cerute, deoarece profesor la Școala publică din Focșanii - Valahiei a fost numit **Dimitrie Pășcăneanu**. Acest lucru s-a petrecut pe 23 noiembrie 1833. Totodată Eforia Școlilor Naționale cere Magistratului orașului „ca îndată după sosirea numitului învățător să să gătească și să să așeze toată mobilarea Școlii după povăța ce se va da, ca fără întârziere să să înceapă cursurile”³⁶

³⁴ Ibidem, f.25

³⁵ Ibidem, f.56

³⁶ Ibidem, f.65

Cursurile școlii au început în ziua de 15 ianuarie 1834, având profesor pe D. Pășcăneanu, care n-a avut fericirea să funcționeze decât până la 22 august, când a decedat.

Începerea școlii s-a făcut cu un număr de 61 elevi, dintre care: *21 elevi în clasul elementar; 18 elevi în clasul I normal și 22 elevi în clasul II normal.*³⁷

Localul dăruit de mănăstirea Sfântul Ioan nu se afla în stare bună, aici fiind încartiruiți soldați ruși, în timpul și după terminarea războiului ruso - turc dintre anii 1828 - 1829. De aceea, profesorul Alexandru Fortunatu, care a fost numit în locul decedatului D. Pășcăneanu, arată cum școala este *„din ce în ce tot spre mai mare dărâmare”*.³⁸ Tot așa, în urma cutremurului din 1838, se arată cum *„stricăciunea ce a pricinuit cutremurul la Școala Națională este atât de sâmtitoare cât și primejdioasă. Unele din ziduri și tavanuri amenință pă tot minutul a lor cădere, în cuhnie dărâmându-se soba de tot (...)*³⁹

Alexandru Fortunatu avea printre sarcinile de serviciu inspectarea școlilor sătești. În timpul inspecțiilor, în cursul anului 1839, a observat cum din cuprinsul plășilor vizitate nu se trimeau *„candidați la învățătură”* Totodată *„unii preoți care au copii deștepți și buni de talent, și dacă aceștia s-ar supune la învățăturile școalei normale ar putea să iasă cu vremea și învățători buni și preoți vrednici și logofeți destoinici pentru sate”* Dar, observă Alexandru Fortunatu, preoții credeau că *„și pe viitor se va urma ca și mai înainte precugetând ca fii dumnealor vor putea îmbrățișa și fără învățăturile școlii normale această carieră”*, și de aceea nu-și trimeau odraslele la învățătură.⁴⁰

³⁷ M. Popescu, *Istoricul Școalelor...*, p.119

³⁸ ANVn, fond Consiliul Municipal al orașului Focșani – Țara Românească, dosar nr.11/1831, f.205

³⁹ Ibidem, f.255

⁴⁰ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare se va cita ANIC), fond MITR., 6587/1832, vol.III, f.375, 377

Din anul 1840 Școala publică va fi înzestrată cu o bibliotecă „*coprinzătoare de orice cărți s-ar publica că s-au dat în tipar în limba românească, ori tâlmăcite sau compuse de autor*” Departamentul Trebilor din Lăuntru cere Magistratului orașului să „*tocmească a face în lăuntru încăperea școlii un dulap închipuit în formă de bibliotecă pe lungime de un stânjfen și de două palme, în lungime de douăsprezece palme (...)*”⁴¹ Școlii i se vor trimite „*harta prințipatelor i trei bucăți de istoria lui Napoleon*”⁴²

Ceremonialul dedicat susținerii examenelor anului școlar 1843-1844 la Școala Normală din Focșanii-Valahiei era un prilej de la care nu lipseau „*prea sfântul arhieru Chir Timoteiu*”, dregătorii locali și străini, Magistratul orașului, boierii și întreaga suflare a orașului. Cu acest prilej comitetul de inspecție al școlii acorda „*un însemnător număr de cărți școlariilor premianți*” Bineînțeles, nu lipseau mulțumirile adresate de Magistrat profesorului școlii „*un bărbat care în curs de nouă ani au hărăzit cea mai mare strădanie în folosul tinerimii și nu numai spre a întemeia într-una bunele învățături ci și spre a-și face lăudată școala și într-alte părți și într-adevăr că destoinicia sa se văzu ca într-adins preurată pentru a-i deschide un drum așa de drept către acest lăudat scop, mulțime de școlari streini ce a adus în clasurile sale*” Este vorba, probabil, de elevi veniți din Focșanii - Moldovei care s-au simțit atrași de acest profesor de excepție, venit din Ardeal, care a fost Alexandru Fortunatu.⁴³

Profesorul Alexandru Fortunatu este îndepărtat din funcție cu ocazia evenimentelor petrecute în cursul anului 1848. Se pare că acesta a avut un rol în desfășurarea „zaverii” Departamentul Trebilor din Lăuntru cerea „*ca toate școalele normale de prin orașele de căpitenie*

⁴¹ ANVn, fond Consiliul Municipal al orașului Focșani - Țara Românească, dosar nr.5/1839, f.30

⁴² Ibidem, f.49

⁴³ Ibidem, f.159

*ale județelor să înceteze deocamdată din învățatură*⁴⁴ Alexandru Fortunatu a împărțit aceeași soartă cu cea a tuturor profesorilor de origine transilvăneană care au participat la revoluție.

Ca ajutor lui Fortunatu, în 1847 i s-a dat profesorul Ghiță Teodosie, care moare însă de holeră în anul 1848.

După scoaterea lui temporară din slujba Statului, Fortunatu deschide o școală particulară, fiind și pe mai departe același „*învățător cu deplină conduită și moralitate*”⁴⁵

Pentru ca orașul să nu fie lipsit de școală de stat, comunitatea orașului se adresează Eforiei Școalelor, în cursul anului 1849, cu o recomandare a paharnicului Alexandru Fortunatu „*pentru bunele și cinstitele sale purtări ce a păzit în anul trecut (în anul 1848) încredințând totodată că în vremea acelor evenimente nu s-a urmat îndată nici o schimbare care ar putea să-i întunece meritele*”⁴⁶ Alexandru Fortunatu este reintegrat în învățământ în cursul anului 1850. Situația școlii era deosebit de grea, clădirea fiind ocupată în multe rânduri de soldații ruși „*aducând-o la ruină*”⁴⁷

Școala reîncepându-și activitatea la 29 octombrie 1851, avea 45 de elevi în clasa I și a II-a și 18 elevi în clasa a III-a. Totodată, trebuiau reparate: 9 bănci, 4 sobe și multe altele⁴⁸. Aflând de redeschiderea școlii din Focșanii - Valahiei, o serie dintre locuitorii Focșanilor - Moldovei au cerut primirea „*fiilor lor între școlarii claselor primare, făgăduind a da deopotrivă ajutor ca și pământeni la reparația școlii*”⁴⁹ Tot acum, printr-o cerere adresată Eforiei Școalelor, pe 8 octombrie 1851, Alexandru Fortunatu cere să se ia unele măsuri pentru mutarea localului

⁴⁴ Ibidem, dosar nr.15/1848, f.27

⁴⁵ Ibidem, f.56

⁴⁶ Ibidem, f.75

⁴⁷ Ibidem, f.40; dosar nr.21/1851, f.28

⁴⁸ Ibidem, dosar nr.6/1851, f.60

⁴⁹ ANIC, fond MITR, dosar nr.2016/1851, f.47

școlii în casele de vamă din Focșani⁵⁰ Cărmuirea județului Slam Râmnic adresându-se Magistratului orașului Focșani, pe 15 aprilie 1851, arată cum Grigore Alexandru Ghica, domn al Țării Românești între 1849 - 1853, „cu prilejul aflării sale în acest oraș, a binevoit a recomanda (...) deschiderea școlii normale spre reînceperea învățăturilor în încăperile ce are înființate Statul pentru vamă de vreme ce alte încăperi nu sunt.”⁵¹

Tot acum se dorea construirea unei clădiri speciale pentru adăpostirea școlii, lansându-se niște liste de subscripție.⁵²

În cursul anului 1852 găsim ca profesori la Școala din Focșanii-Valahiei pe Grigore Vlădescu pentru clasa a IV-a, pe Ioan Filimon pentru clasele I și a II-a și pe Alexandru Fortunatu care este institutorul superior.⁵³

După evenimentele prilejuite cu ocazia războiului Crimeei, Alexandru Fortunatu se adresează, pe 4 septembrie 1857, Magistratului orașului cu rugămintea ca „magazia școlii ce este încărcată cu paturi și alte obiecte de ale fostelor spitale austriacești”, să fie „deșertată” pentru „a se ocupa de candidații de învățători ce vin de pe alte sate la învățatură și care n-au locu în școală fiind odăile școlii prea mici.”⁵⁴ Tot în anul 1857, institutorul claselor I și a II-a este Ioan Filimon, institutorul clasei a III-a este A. Fortunatu și institutorul clasei a IV-a primare este A. Oncescu.⁵⁵ În cursul anului 1859 apare ca profesor al clasei a III-a Șt. Scarlat, institutor superior rămânând în continuare A. Fortunatu,⁵⁶ până la ieșirea sa din învățământ, se pare, în cursul

⁵⁰ Ibidem, f.47

⁵¹ ANVn, fond Consiliul Municipal al orașului Focșani – Țara Românească, dosar nr.6/1851, f.28

⁵² Ibidem, f.12

⁵³ Ibidem, dosar nr.19/1852, f.23

⁵⁴ Ibidem, dosar nr.23/1857, f.36

⁵⁵ Ibidem, f.3

⁵⁶ Ibidem, dosar nr.21/1859, f.37 - 38

anului 1861. În locul lui Fortunatu este numit profesorul N. Tipei. Acesta are intenția, în cursul anului 1862, de a ține un curs de contabilitate pentru neguțatori, pe care să-i învețe: scrierea după ortografia și citirea liberă, noțiuni de gramatică română, aritmetica și ținerea registrelor (contabile)⁵⁷

Unirea de la 1859 a creat premisele dezvoltării învățământului românesc. Acest lucru se va observa și în orașul Focșani, unificat în anul 1862, unde dorința cea mai arzătoare a locuitorilor era „înființarea unui liceu de patru clase” Aceștia își bazau dorința pe faptul că orașul Focșani era „situat în centrul țării, în egală depărtare de capitala București și Iași”, „mulți dintre tinerii elevi ce au terminat cu succes bun cele patru clase primare din lipsa de mijloace se văd cu durere privați de la acest focar al luminei” Cererea adresată Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice era semnată de 44 de cetățeni de vază ai Focșanilor.⁵⁸ **Gimnaziul din Focșani va fi înființat pe 7 ianuarie 1866**, cu aceasta deschizându-se o nouă filă în învățământul focșănean.

⁵⁷ Ibidem, dosar nr.16/1862, f.5

⁵⁸ ANVn, fond Primăria orașului Focșani, dosar nr.25/1863, f.18